

Когнітивні методи навчання на факультеті післядипломної освіти є частиною побудови цілісної системи продуктивних методів навчання.

УДК 004.9:159.952/.955:378.147.016:615

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ФАРМАКОЛОГІЇ І КОГНІТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Гречана О.В., Тржецинський С.Д.
Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: компетенції, оцінювання, контроль.

Підписання Україною Болонської декларації явилось причиною включення вітчизняних вузів до процесів реформування вищої школи, основною метою яких є поліпшення якості освіти [1,2].

Необхідність нових рішень продиктована тими змінами, які відбуваються сьогодні в світі. Перш за все, це глобалізація економіки і стрімкий розвиток технологій. Для того щоб бути фахівцем високого рівня, крім предметних, потрібні також метапредметні знання, вміння та навички [3,4].

Очевидно, що такі знання необхідно формувати і розвивати, а вища школа є тим інститутом, який може і повинен вирішувати дану задачу. Як відомо, головними характеристиками випускника є його компетентність і мобільність. У цьому зв'язку, акценти при вивченні навчальних дисциплін переносяться на процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента [5,6].

Новий підхід в навчанні передбачає попереднє визначення переліку компетенцій, які необхідно формувати в медичних вузах. Компетентнісний підхід можна розглядати не тільки як засіб оновлення змісту медичної освіти, але і як механізм приведення його у відповідність до вимог сучасності [7].

На кафедрі фармакогнозії, фармакології і ботаніки ЗДМУ впроваджений компетентнісний підхід до навчання з предмету «фармакологія», тобто – визначення результатів навчання студентів, отже, впроваджені, обрані університетом компетенції, в тому числі для студентів фармацевтичного факультету, які навчаються за кредитною технологією.

Фармакологія вивчається студентами фармацевтичного факультету на 3 курсі, обсяг навчальних годин складає 270 (6 кредитів). Для визначення п'яти компетенцій були розроблені оптимальні й адекватні методи навчання студентів для досягнення поставлених цілей і завдань. Когнітивна компетенція включає теоретичні знання, що стосуються класифікації лікарських засобів, структури рецепта, правил виписування, закономірностей фармакокінетики і фармакодинаміки, можливостей використання лікарських засобів на основі уявлень про їх властивості, основні показники до призначення, протипоказання, небажані побічні ефекти. Студенти фармацевтичного факультету повинні також знати міжнародні непатентовані назви препаратів основних лікарських груп, арсенал нових лікарських засобів, їх переваги перед застосованими препаратами. Даний компонент формується систематично під час проведення практичних занять і читання лекцій.

Операціональний компонент включає формування навичок з виписування рецептів в різних лікарських формах, оцінку взаємодії лікарських засобів для забезпечення ефективності і безпечної фармакотерапії, розпізнавання небажаних і побічних ефектів. Крім перерахованих навичок, даний компонент передбачає аналіз і корекцію рецептів, розрахунок та оцінку дози, в тому числі для дітей та осіб похилого віку, вміння замінювати відсутні лікарські засоби на хімічні та фармакотерапевтичні аналоги, орієнтацію в арсеналі нових препаратів, їх перевагах перед аналогами і в найбільш широко використовуваних

синонімах, надання консультативної допомоги лікарям і населенню з використання лікарських засобів. Операціональний компонент формується як під час проведення практичних занять, так і під час виконання СРС.

Комунікативний компонент - важливий компонент у практичній діяльності провізора формується на практичних заняттях, особливо під час захисту СРС. Цей компонент припускає володіння державною, російською та іноземною мовами, грамотною і розвинутою промовою, вміння бачити і будувати логіко-композиційну основу для попередження та вирішення конфліктних ситуацій в колективі, роботу в групі на основі принципів поваги особистісних, етнічних, релігійних взаємин, відстоювання своєї точки зору. Він передбачає також попередження і розв'язання конфліктних ситуацій при консультації пацієнтів і медичних працівників.

Правова компетенція – яку можна розглядати як володіння нормативно-правовою базою з прав пацієнта і обов'язків медичного працівника фармацевтичного профілю, по збереженню і відпустці лікарських засобів, а також знання наказів, що регулюють правила виписування рецептів. Реалізація правового компонента досягається при виписуванні рецептів під час практичних занять та при проведенні рубіжного контролю, а також шляхом підготовки та захисту студентами СРС з прав пацієнта і обов'язкам провізора, з подальшим груповим обговоренням. Компетенція безперервного навчання і освіти (самовдосконалення і розвиток) формується у студентів шляхом їх роботи в інтернеті та при захисті СРС. Самонавчання припускає використання сучасних методів дослідження, комп'ютерних технологій збору інформації, її обробки та аналізу, самостійний пошук інформації з навчальної, довідкової та наукової літератури, нормативним документам, інтернет ресурсам і критичну оцінку отриманих даних. При формуванні даної компетенції студенти виконують складні форми СРС, складають кросворди, представляють презентації та виступають з доповідями. На кафедрі фармакології згідно методології викладання, оскільки змінюються підходи до оцінки результатів навчання, коли оцінюються не тільки знання, а й рівень сформованості професійної компетентності, нами були розроблені критерії оцінки компетенцій, засновані на принципах, вироблених і затверджених в ЗДМУ. Оцінка знань і навичок студентів здійснюється різними методами, їх вибір залежить від завдань дисципліни, теми занять. Для оцінки когнітивної компетенції використовуються такі методи оцінки: повсякденне спостереження за навчальною роботою студентів, усне опитування, які є досить ефективним і найпоширенішим методом перевірки знання студентів. Однак, він відносно трудомісткий і дозволяє протягом занять перевірити знання незначної кількості студентів. Тому використовуються його різні модифікації: фронтальний, ущільнений, а також письмове опитування, що включає завдання в тестовій формі і що дозволяє на одному занятті оцінювати всіх студентів. Модифікацією усного опитування є також виставляння окремим студентам «загальноурочного балу».

Операціональна компетенція оцінюється в письмовій формі шляхом виписування рецептів з розбором, що включає групову приналежність, основні фармакологічні ефекти, показання до призначення та побічні ефекти, і протипоказання. Дана компетенція для студентів фармацевтичного факультету передбачає також аналіз і корекцію рецептів, визначення разової і добової доз, консультацію для лікаря і пацієнта, заміну препаратів, знання синонімів. Комунікативний компонент оцінюється на рубіжному контролі, відповідно до критеріїв, складеним з урахуванням специфіки спеціальності.

Оцінка компетенції безперервного навчання і освіти включає: написання есе, рефератів, підготовку презентацій, складання тестових завдань, таблиць, виписування рецептів з розбором і проводиться згідно з графіком прийому СРС.

Контроль з правової компетенції проводиться в тестовій формі, що включає питання з наказів, що регламентують правила виписування рецептів та володіння нормативно-правовою базою з прав пацієнта і обов'язків провізора.

Результати формування впроваджених компетенцій з фармакології у студентів фармацевтичного факультету оцінюються на підсумковому контролі, що включає 2 етапи:

1 етап – тестовий контроль для визначення когнітивної і правової компетенцій,

2 етап – оцінка практичних навичок, а також комунікативної компетенції.

Таким чином, впровадження компетентнісного підходу до навчання дає можливість виходу медичної освіти на якісно новий рівень. Реалізація компетентнісного підходу у професійній освіті сприятиме підготовці кваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці фахівця, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності.

Список літератури

1. Болонский процесс в вопросах и ответах / В. Б. Касевич, Р. В. Светлов, А. В. Петров, А. А. Цыб. – С/Пб. : Изд-во С/Пб ун-та, 2004. –108 с.

2. Похолков Ю., Чучалин А., Могильницкий С., Боев О. Обеспечение и оценка качества высшего образования // Высшее образование в России. 2004. - № 2. – С. 12 - 27.

3. Баскаев Р. М. О тенденциях изменений в образовании и переходе к компетентностному подходу / Р. М. Баскаев // Инновации в образовании. - 2007. - № 1. - С. 10-15.

4. Меркулова С. Проблема оценки качества подготовки: компетентностный подход / С. Меркулова // Высшее образование в России. - 2007. - № 8. - С. 127 - 130.

5. Авдеев В. М. Компетентностный подход в конструировании современных образовательных моделей / В. М. Авдеев // Социально-гуманитарные знания. - 2006. - № 6. - С. 235 - 240.

6. Ильязова, М. Д. Компетентностный подход к формированию модели выпускника вуза / Ильязова М. Д. // Вестник Университета Российской Академии Образования. - 2007. - № 3. - С. 52 - 53.

7. Безродная Г. В., Севостьянов Д. А., Шпикс Т. А. Принципы компетентностного подхода в медицинском вузе // Медицина и образование в Сибири. 2008. № 2. Режим доступа: [//ngmu.ru/cozo/mos/article/text_full.php?id=251](http://ngmu.ru/cozo/mos/article/text_full.php?id=251).

УДК 378.147:[378.091.5:615]:004

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМАЛІЗАЦІЇ ЗНАТЬ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ОНТОЛОГІЙ

Демченко В.О., Рижов О.А.

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: онтології, менеджмент та маркетинг у фармації, інтелектуальні автоматизовані системи навчання.

Фармацевтична діяльність – це професійна діяльність у системі охорони здоров'я з надання фармацевтичних послуг на всіх етапах просування фармацевтичних товарів від виробника до споживача, яка реалізує своє головне завдання — виробництво і своєчасне забезпечення споживачів ефективними, безпечними та доступними за ціною лікарськими засобами.

Вона об'єднує підприємства, організації і установи, що характеризуються відносною однорідністю продукції, яку вони виробляють та реалізують споживачам, а також тотожністю технічної бази і технологічних процесів, сировини, яка використовується, загальних підходів до організації та управління процесами створення, виробництва, контролю якості та реалізації продукції, а також професійної підготовки кадрів.